

bijlage

Bijlage voortgang verbetertraject
adolescentenstrafrecht

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Portefeuille Jeugd

Datum
5 juli 2023

Kenmerk
4719355

BIJLAGE **Voortgang verbetertraject adolescentenstrafrecht**

Doelgroepbepaling en screening

Knelpunten

De doelgroep van het adolescentenstrafrecht is niet specifiek omschreven. Er is te weinig onderlinge samenhang in de wegingslijsten die gebruikt worden door het OM, de volwassenenreclassering en het NIFP. Variatie (landelijk en lokaal) in het gebruik van de (contra-)indicaties in de vordering en adviseringsfase bemoeilijkt een adequate selectie van jongvolwassenen. Het ongewenste gevolg is dat jongvolwassenen die potentieel in aanmerking komen voor toepassing van het jeugdstrafrecht kunnen worden gemist.¹ Het toepassen van het wegingskader zoals bedoeld, was ook een aanbeveling van de inspectie in het rapport 'Adviseren op maat'.²

Oplossingen

Om meer eenduidigheid te krijgen in het signaleren van de doelgroep van adolescenten die zich leent voor de toepassing van het jeugdstrafrecht, zet ik in op twee oplossingen.

Dit jaar wordt een onderzoek uitgevoerd waarin de uitkomsten uit eerdere onderzoeken worden vertaald naar een duidelijk toepasbaar wegingskader in lijn met de eerdere aanbeveling door het WODC.³ Dit zou op relatief korte termijn (binnen 1 tot 2 jaar) moeten leiden tot verbetering van de communicatie binnen de keten en uniformiteit in de toeleiding van zaken. Hierin worden, waar relevant, ook de uitkomsten van de validatiestudie 'De toepassing van het adolescentenstrafrecht bij 16- tot 23-jarigen' die eind dit jaar verschijnt meegenomen.⁴

De tweede oplossing, gericht op de langere termijn, betreft het meerjarige onderzoek 'Screen & Intervene' (SCIN).⁵ Dit onderzoek, dat wordt uitgevoerd door een consortium van universiteiten en onderzoeksbureaus, heeft als doel de screening en interventie in de forensische jeugdzorg te verbeteren. Het zet in op het beter in kaart brengen van profielen van jonge daders en het effect van behandelprogramma's. Daarmee kunnen forensische interventies effectiever worden ingezet. De verwachting is dat dit project 7 jaar zal duren. De uitkomsten vormen onder meer belangrijke input voor de nadere duiding van de doelgroep

¹ Kamerstukken II 2020/21, 28741, nr. 81.

² Kamerstukken II 2021/22, 29270, nr. 153.

³ Het gaat dan in elk geval om de onderzoeken van Spanjaard et al. (2020) en Van der Laan et al. (2021).

⁴ Kamerstukken II 2022/23, 28741, nr. 95.

⁵ [SCIN \(Screen & Intervene\) - NeuroLabNL](#)

van het adolescentenstrafrecht. Als de uitkomsten van dit onderzoek daar aanleiding toe geven wordt de doelgroepbeschrijving en het daarop aansluitende wegingskader-ASR ('ASR' staat voor adolescentenstrafrecht) daarop aangepast.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Portefeuille Jeugd

Beschikbaarheid en bereikbaarheid (forensische) jeugdhulp

Knelpunten

De door de rechter opgelegde jeugdhulp in strafrechtelijk kader is helaas lang niet altijd beschikbaar. Dit geldt voor alle jongeren die berecht worden onder het jeugdstrafrecht.

Datum
5 juli 2023

Kenmerk
4719355

Bij jongvolwassenen is er daarnaast ook een probleem met de *bereikbaarheid* van jeugdhulp, ook als die wel beschikbaar is. Als bij een jongvolwassene het jeugdstrafrecht wordt toegepast, valt hij of zij vanaf dat moment onder de definitie van 'jeugdige' volgens de Jeugdwet. Daarmee valt de hulp die wordt ingezet ook onder de definitie van 'jeugdhulp'. Zowel in de adviesfase, waarin de volwassenenreclassering de benodigde jeugdhulp moet organiseren voor de jongvolwassene in aanloop naar de strafrechtelijke beslissing, als in de uitvoering van zo'n beslissing door de volwassenenreclassering, levert dit vaak onduidelijkheid en terughoudendheid op bij partners zoals hulpaanbieders en gemeenten. Daarnaast kan de volwassenenreclassering gedurende lopende begeleiding van jongvolwassenen niet toeleiden naar jeugdhulp als die niet expliciet in de strafrechtelijke beslissing wordt vermeld, terwijl de jeugdreclassering dat wel kan volgens de Jeugdwet.⁶

Oplossingen

In mijn brief van 27 maart jl. heb ik u onder meer geïnformeerd over mijn inzet op jeugdhulp in het strafrechtelijk kader.⁷ Daarbij heb ik aangegeven dat het belangrijk is dat deze hulp *beschikbaar* is en het vonnis van de rechter wordt uitgevoerd. Jongeren moeten hulp krijgen om hun gedrag te verbeteren en niet opnieuw de fout in te gaan. Bij de inspanningen die in voornoemde brief staan beschreven, zoals de Hervormingsagenda Jeugd en de verkenning vanuit mijn ministerie, wordt ook de ASR-doelgroep meegenomen.

Als het gaat om *bereikbaarheid* en de rol van de volwassenreclassering lijkt het vooral te gaan om de kennis van ketenpartners. In de aanvullende acties wordt voorgesteld om kennis bij ketenpartners te verbeteren, wat zal bijdragen aan betere bereikbaarheid van jeugdhulp. Het opnemen van de volwassenenreclassering als verwijzer is verkend als mogelijke oplossingsrichting maar is niet haalbaar gebleken in het kader van de huidige inrichting van het stelsel rond jeugdhulp. De volwassenenreclassering blijft in voorkomende gevallen aangewezen op (aanpassing van) de bijzondere voorwaarden in een strafrechtelijke beslissing.

Mogelijkheden inzet begeleiding volwassenreclassering

Knelpunt

Het adolescentenstrafrecht regelt dat zowel de volwassenenreclassering als de jeugdreclassering toezicht en begeleiding kunnen uitvoeren. De volwassenenreclassering heeft op dit moment echter formeel gezien minder mogelijkheden om invulling te geven aan begeleiding van jeugdigen tijdens

⁶ Kamerstukken II 2020/21, 28741, nr. 81

⁷ Kamerstukken II 2022/23, 28741, nr. 94

verblijf in een Justitiële Jeuginrichting (JJI) of Kleinschalige Voorziening voor Justitiële Jeugd (KVJJ). Dit leidt tot onwenselijke ongelijkheid tussen jeugdigen die door de volwassenenreclassering worden begeleid en jeugdigen die door de jeugdreclassering worden begeleid.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Portefeuille Jeugd

Oplossingen

Ik bereid op dit moment een wetsvoorstel voor ter wijziging van de Beginselenwet justitiële jeuginrichtingen (Bjj), waarmee ik onder meer de rechtspositie van de KVJJ beoog te regelen. Dit wetsvoorstel breng ik op korte termijn in consultatie. Een van de onderdelen van dit wetsvoorstel is de bevoegdheid voor zowel de jeugdreclassering als de volwassenenreclassering om jeugdigen tijdens hun verblijf in een KVJJ te begeleiden. Vooruitlopend op deze beoogde wetswijziging loopt sinds eind 2022 een pilot waarin de volwassenreclassering adviseert over plaatsing van jeugdigen in de KVJJ en hen tijdens hun verblijf begeleidt. Daarnaast wil ik middels bovengenoemd wetsvoorstel het ook mogelijk maken dat zowel de jeugdreclassering als de volwassenenreclassering in een eerder stadium betrokken kan worden bij het verblijf in een JJI. Op die manier kan er al in de JJI een plan worden opgesteld voor de nazorg na verblijf.

Datum
5 juli 2023

Kenmerk
4719355

Uitwisseling tussen jeugd- en volwassenenketen

Knelpunt

Voor jeugdigen die in een JJI verblijven wordt nog onvoldoende gebruik gemaakt van expertise-uitwisseling en aanbod tussen partners uit het jeugddomein (zoals de Raad voor de Kinderbescherming, jeugdreclassering en de JJI's) en de volwassenenketen (zoals de volwassenenreclassering en PI's).

Oplossingen

Binnen het programma Vrijheidsbeneming op Maat is onder meer gewerkt aan vernieuwing van het onderwijs- en arbeidstoeleidingsaanbod in de JJI's om beter aan te sluiten bij de behoeftes van de ouder wordende populatie. Een breder en meer divers aanbod moet leiden tot een betere aansluiting op onderwijs of werk na vrijheidsbeneming. In verschillende pilots is ervaring opgedaan met arbeidstoeleiding onder andere gericht op de ASR-doelgroep. Uit de evaluaties blijkt dat het behalen van een diploma of certificaten in de JJI een van de succesfactoren is richting arbeidstoeleiding. Ook nauwere samenwerking met werkgevers is succesvol gebleken. Momenteel wordt onderzocht hoe de resultaten uit de pilots kunnen worden geïmplementeerd in de JJI's als aanvulling op de bestaande mogelijkheden.

Het faciliteren van doorstroom vanuit het onderwijs in een JJI naar een mbo-opleiding is een van de aanbevelingen uit de recente herbezinning op residentieel onderwijs die heeft plaatsgevonden in samenwerking met de ministeries van OCW en VWS.⁸ Voor het onderwijs in de JJI's wordt daarom ingezet op het versterken van de verbinding tussen JJI-scholen en mbo-instellingen. Voor de jongeren die voor een langere periode in een JJI verblijven, is (mbo-)onderwijs en arbeidstoeleiding op het niveau van de jongere beschikbaar. Ook krijgen de JJI-scholen geld om de begeleiding te intensiveren, meer maatwerk te leveren en meer nazorg te bieden. De plannen hiervoor worden op korte termijn uitgewerkt, voor de gehele JJI populatie.

⁸ Kamerstukken II, 2022/23, 31289, nr. 542

Er is in de JJI's veel aanbod dat goed aansluit bij de ASR-doelgroep. Op onderdelen biedt samenwerking met de PI's echter mogelijkheden voor uitbreiding van dit aanbod. Er valt winst te halen uit een verkenning van de onderdelen uit het onderwijs- en arbeidstoeleidingsaanbod in volwassendetentie die geschikt zijn voor implementatie in de JJI's; dit als aanvulling op het bestaande aanbod voor 18- tot 23-jarigen in de JJI's. In samenspraak met een expertgroep van medewerkers uit PI's en JJI's is een eerste selectie gemaakt van onderdelen die richting geven aan een verdere verkenning:

1. Mogelijkheden verkennen tot samenwerking met lokale PI's bij het behalen van getuigschriften, branchecertificaten en praktijkverklaringen;
2. In PI's succesvol gebleken trajecten (zoals sport en het aanleren van teamvaardigheden combineren met arbeidstoeleiding) geschikt maken voor implementatie in JJI's, eventueel in samenwerking met externe partners;
3. Bestaande trainingen gericht op werknemersvaardigheden (bijvoorbeeld sollicitatietraining) geschikt maken voor ASR-doelgroep;
4. Naar het voorbeeld van de Re-integratie Centra in PI's; het aanvullen van de Arbeids Training Centra tot een locatie waar jeugdigen in contact kunnen komen met ketenpartners (online of fysiek) en vrijwilligers die kunnen ondersteunen bij onderwijs- en of arbeidstoeleiding en vragen of acties op de vijf leefgebieden (onderdak, werk en inkomen, identiteitsbewijs, schuldenaanpak en zorg).

Na de verkenning zal een toets op uitvoerbaarheid en kosten/baten worden gedaan. Verder worden werkbezoeken of stages georganiseerd voor diverse functionarissen vanuit een JJI (zoals pedagogisch medewerkers en gedragsdeskundigen) bij hun collega's in het volwassenenveld. Het doel van de uitwisseling tussen de JJI's en de PI's is om bestaande kennis en expertise over wat werkt in de bejegening en begeleiding van de groep jongvolwassenen te delen.

Verbetering samenwerking Raad voor de Kinderbescherming en volwassenenreclassering ASR-doelgroep

Knelpunten

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) heeft een casusregietaak voor alle ASR-jongeren. Daarnaast houdt de RvdK toezicht op reclasseringswerkzaamheden met betrekking tot jeugdigen en jongvolwassenen door de jeugdreclassering (gecertificeerde instellingen), en met betrekking tot minderjarigen bij de volwassenenreclassering. Wanneer een jongvolwassene veroordeeld is op basis van het jeugdstrafrecht en de reclasseringswerkzaamheden worden uitgevoerd door de volwassenenreclassering, heeft de RvdK geen toezichthoudende taak. Dat maakt dat de RvdK in die gevallen afhankelijk is van informatie die door de volwassenenreclassering in het kader van het nazorgoverleg aan de RvdK wordt verstrekt, zoals opgenomen in de Handreiking Nazorg. De RvdK ervaart in de praktijk een tekort aan informatie om haar taken in het kader van haar casusregie goed uit te voeren.

Uit onderzoek blijkt dat er landelijk variatie is in de mate waarin de RvdK wordt geconsulteerd door de volwassenenreclassering gedurende het adviesproces in zaken van een 18- tot 23-jarige verdachte.⁹ Ook zijn er verschillen per regio hoe

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Portefeuille Jeugd

Datum
5 juli 2023

Kenmerk
4719355

⁹ Van der Laan & Zeijlmans, 2021, [Evaluatie van het adolescentenstrafrecht \(wodc.nl\)](#)

de rol van de RvdK wordt ingevuld en ervaren, mede afhankelijk van de wijze waarop de Handreiking Nazorg Jeugd is geïmplementeerd.¹⁰

Oplossingen

De toezichthoudende taak van de RvdK wordt mogelijk uitgebreid naar reclasseringswerkzaamheden van de volwassenenreclassering ten aanzien van 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn veroordeeld met de wijziging van Boek 7 van het wetsvoorstel van het nieuwe Wetboek van Strafvordering. Met de uitbreiding van deze bevoegdheid wordt de informatiepositie van de RvdK verstevigd. Dit voorstel is half april voorgelegd aan de ketenpartners.¹¹ Zij kunnen tot 1 augustus 2023 advies uitbrengen in consultatie.

Daarnaast bevat boek 6 van het wetsvoorstel voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering de mogelijkheid dat de RvdK onderzoek doet naar de persoonlijkheid en de levensomstandigheden van 18- tot 23-jarigen. Met de uitbreiding van deze bevoegdheid kan beter gebruik worden gemaakt van de expertise van de RvdK voor de ASR-doelgroep. Dit wetsvoorstel ligt ter behandeling bij de Tweede Kamer.

Zoals aangekondigd in mijn brief van 11 oktober 2022 is dit voorjaar het samenwerkingsconvenant tussen de volwassenenreclassering en de RvdK geactualiseerd en opnieuw ondertekend.¹² Hierin staan onder meer afspraken over de informatie-uitwisseling tussen beide partijen.

Tevens wordt momenteel in alle jeugdzorgregio's gewerkt aan evaluatie, en waar nodig herijking, van de afspraken in het kader van nazorg voor jeugdigen die in een JJI hebben verbleven. Dit kan bijdragen aan de re-integratie en de resocialisatie van de jeugdigen en verbetering van de randvoorwaarden voor de inzet van betrokken partijen.

Tot slot zijn er lokale initiatieven, waarin in speciale ASR-teams nauw samen wordt gewerkt met het NIFP, de RvdK en de volwassenenreclassering. In deze ASR-teams worden tweewekelijks alle ASR zaken besproken om maatwerk te kunnen leveren en de samenwerking te verstevigen. Ik breng met deze partijen in kaart wat de succesfactoren zijn en of deze landelijk ingezet kunnen worden.

Jeugdstrafrecht zonder voornemen OM

Knelpunt

In de praktijk blijkt het ingewikkeld dat de rechter(-commissaris) niet zelfstandig, zonder voornemen van het OM, kan besluiten voor te sorteren op toepassing van het jeugdstrafrecht bij 18-plussers.¹³

Oplossing

In het wetsvoorstel voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering is een bepaling opgenomen die het voor de rechter mogelijk maakt om in iedere fase van het strafproces ten aanzien van een jongvolwassene te bepalen dat het

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Portefeuille Jeugd

Datum
5 juli 2023

Kenmerk
4719355

¹⁰ [Handreiking De nazorg voor jeugdigen november 2022.pdf \(vng.nl\)](#)

¹¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/04/25/concept-2e-vaststellingswet-wetboek-van-strafvordering>

¹² Kamerstukken II, 2022/23, 29270, nr. 153

¹³ Kamerstukken II, 2020/21, 28741, nr. 81

jeugdstrafrecht wordt toegepast. Plaatsing in een JJI is in dat geval ook mogelijk onafhankelijk van het voornemen van de officier van justitie. De uitbreiding ten opzichte van de geldende regeling is tweeledig: meer actoren die het voorsorteren kunnen beïnvloeden en het voorsorteren is niet langer beperkt tot de fase van de inbewaringstelling. Dat maakt dat op de langere termijn, na inwerkingtreding van de wet, het in de praktijk ervaren knelpunt zal zijn opgelost.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Portefeuille Jeugd

Datum
5 juli 2023

Kenmerk
4719355

In de tussentijd blijft het mogelijk voor de rechter-commissaris en de raadkamer om, als zij hiertoe aanleiding zien, het OM informeel te verzoeken om het voornemen tot vordering van toepassing van het adolescentenstrafrecht kenbaar te maken. Op basis van de vordering van het OM kan de jongvolwassene in een JJI worden geplaatst.

Aanvullende acties

Naast bovenstaande knelpunten heeft de projectgroep, mede op basis van de opbrengst uit de expertsessie van eind 2021, een tweetal aanvullende knelpunten geformuleerd waar oplossingsrichtingen voor zijn opgesteld.

Verbeteren registratie toepassing adolescentenstrafrecht

Knelpunt

Veel informatie over de advisering, vordering en toepassing van het adolescentenstrafrecht is op landelijk niveau niet beschikbaar in de registratiesystemen of moeizaam te achterhalen.

Oplossing

Onlangs bood ik uw Kamer de validatiestudie van het WODC aan over de toepassing van het adolescentenstrafrecht.¹⁴ Dit onderzoek geeft inzicht in de zaaksregistratie en aanleiding tot verbetering van de zoekregels waarmee de ASR-zaken worden geïdentificeerd. Ik ben in gesprek met het WODC en de Raad voor de Rechtspraak over de uitkomsten van deze validatiestudie. Daarnaast ga ik met de andere ketenpartners in gesprek om te bezien waar verbeteringen in de zaaksregistratie gewenst zijn en kunnen worden doorgevoerd.

Kennis en communicatie over ASR

Knelpunt

Het kennisniveau rond de toepassing van het adolescentenstrafrecht is bij professionals die daar niet frequent mee werken beperkt. Dit zorgt ervoor dat in sommige gevallen de mogelijkheden die het adolescentenstrafrecht biedt niet gezien of benut worden, of dat het veel tijd kost voordat keuzes gemaakt worden of hulp en interventies beschikbaar worden gesteld.

Oplossing

Momenteel loopt een inventarisatie van wat er al is bij ketenpartners al aan informatie en communicatiemiddelen beschikbaar is. Daarop volgt een analyse van wat aanvullend nodig en mogelijk is. Op basis hiervan stel ik samen met de ketenpartners een plan op om communicatie en kennisontwikkeling over het adolescentenstrafrecht te verbeteren.

¹⁴ Kamerstukken II, 2022/23, 28741, nr. 95